

Osobnost Prahy 2

Jaroslav Eliáš, lékař i hudebník

„V Praze 2 nežijí, a přece mě znají celé generace,“ rozesmál se MUDr. Jaroslav Eliáš, když jsem se ho zeptala, jak se na dvojce cítí. Celých třicet jedna let, až do důchodu, totiž pracoval na oddělení ORL Všeobecné fakultní nemocnice a dlouho tu byl primářem.

„Dětské nemoci provázejí člověka asi do šesti let a když ke mně začaly babičky vodit vnučky a pochvalovaly si, jak jsem už jim pěkně vyndával krční mandle, řekl jsem si: Je na čase skončit.“

A tak ho už pátým rokem můžete zastihnout na charitě v Londýnské ulici, kde zařizuje, vyřizuje a organizuje. „Vezměte si třeba Tříkrálovou sbírku,“ snaží se osvětlit svoji práci. „Je třeba vyřídít různá povolení, zabývat se tím, jak probíhá, a i kolem zakončení je práce dost. Nemůžeme tím zatěžovat lidi z farností. Jsou ochotni v tom týdnu vykoledovat peníze, ale jinak by nám to hodili na hlavu.“

A ještě jednu tvář má pan doktor. Asi málo z jeho pacientů ví, že je i vynikajícím varhaníkem, duší mnoha krásných koncertů a šéfem Společnosti pro duchovní hudbu. „Jsem varhaníkem v Týnském chrámu, věřící člověk, a za muziku bych asi měl poděkovat totalitnímu režimu,“ říká MUDr. Eliáš. „Jako každý kluk jsem chodil do hudební školy a dost jsem to flinkal. Pak ale přišel rok 1951, to mi bylo jedenáct, kdy komunisti zavřeli kláštery. Bydleli jsme v Liberci proti klášteru Voršilek, a tak mi řekl: Chodíš na klavír, varhany jsou podobný, hraj. A já to zkusil a začal cvičit usilovněji než dřív. Pak jsem přešel na medi-

cinu do Prahy a hrál v Týnském chrámu a u sv. Havla. Varhany v Týnském chrámu jsou z roku 1671 a u sv. Havla z první poloviny 18. století, a já si stěžoval, že ječí. Pan profesor jen nevěřičně kroutil hlavou: Hraješ na nejlepší varhany v republice a nelíbí se ti to! Byl jsem prostě zvyklý na různé technické vymoženosti. Pražští konšelé byli našťástí vždycky držgrešle, tak ty varhany přežily 300 let a patří ke světovým unikátům.“

Pan dr. Eliáš je rozený vypravěč, a tak ho nem využívám jeho nadechnutí, abych se zeptala, jak se mu podařilo „oživit“ varhany v kostele sv. Kateřiny v zahradě psychiatrické všeobecné nemocnice. „Když jsem jako lékař chodil na konzilia, procházel jsem zahradou psychiatrické kliniky,“ vzpomíná. „Kostel sv. Kateřiny býval depozitářem Muzea hlavního města Prahy, a tak, když jsem začátkem 90. let viděl, že se stěhuje, hned jsem vylezl na kůr. Prof. Němec popisuje zdejší varhany ve své knížce Pražské varhany

a něco jsem o nich věděl ze mší, které v dobách mých studii u sv. Kateřiny bývaly: Byl jsem ale zvědavý, jak po těch padesáti letech hrajou. Někdo mi šlápl na měchu a ony kupodivu hrály. Tak jsme to za pár měsíců zprovoznil. Něco nám dala dvojka, nemocnice pomohla s elektrinou, provedla se běžná oprava a do roka jsme připravili tři koncerty – k narození Johanna Sebastiana Bacha, což je 21. března, 21. června jsme si připomínali Evropský den hudby a v listopadu svátek sv. Kateřiny. Ale letos nevíme. Kostel se opravuje, snad se má předávat křivoníkům, kteří by se o něj starali. Uvidíme.“

Bylo by škoda, kdyby koncerty v kostele sv. Kateřiny skončily, ale dr. Eliáš rozhodně nezháhá, a tak se můžeme těšit na další. V září mnozí z nás navštívili alespoň některou z mnoha akcí 13. mezinárodního festivalu duchovní hudby Svatováclavských slavností.

Text a foto: dař

Pamětní mince s motivem Tančícího domu

V úterý 20. září převzal náměstek pražského primátora Jan Bürgermeister od guvernérky ČNB Zdeňky Tůmy pamětní zlatou minci, která byla vyrobena při příležitosti cyklu 10 století architektury. Mince reprezentují jednotlivé architektonické slohy a poslední, desátá mince této emise představuje architekturu současnosti. Je na ní vyobrazen motiv Tančícího domu v Praze.

Česká národní banka vydala v letech 2001 – 2005 cyklus deseti zlatých mincí s názvem 10 století architektury, který volně navázal na stejnojmennou výstavu. Tento počín měl nejširší veřejnosti připomenout významné české památky, reprezentující stavební slohy: od románského slohu přes gotiku, renesanci, baroko, kubismus až po současnost.

Právě vychází kniha o historickém vývoji Grébovky

V rámci Vinohradského vinobraní vychází za podpory městské části Praha 2 kniha renomovaných autorů četných publikací o Praze Evy a Josefa Hrubešových: Grébovka – Zelená perla Královských Vinohrad.

Kniha mapuje historii území dnešních Havlíčkových sadů – Grébovku od středověku až po současnost. Zvláštní pozornost je věnována nejen činnosti zakladatele dnešního parku a stavebníka Mořice Gréboho, ale i snahám představitelů městské části Praha 2 o rehabilitaci tohoto památkově chráněného komplexu, včetně novorenesanční vily a vinice. Publikace je doplněna četnými barevnými i historickými černobílými fotografiemi a ve vzorné grafické úpravě ji vydalo MILPO MEDIA s. r. o.

Kamenní svědkové minulosti... Faustův dům a jeho legendami opředená minulost

Jednou z nejznámějších pražských historických staveb je novoměstský Faustův dům, jinak také Mladotovský palác čp. 502 a 503 na Karlově náměstí. Stojí na parcele, kde kdysi stával palác vedlejší linie přemyslovské, knížat Opavských, ze 14. století. Právě jeden z nich, Václav, se zabýval přírodními vědami a byl prvním z těch, kteří dali základ pověstem, jimiž byl později tento dům tak proslulý.

Objekt, který byl později renesančně upraven, často střídal majitele. Za dob panování císaře Rudolfa II. dům vlastnil jeho oblíbenec, podivín a hvězdopravec Jakub Krucinka. Ten měl dva syny, kterým ovšem pojem bratrská láska byl zcela cizí. Mladší bratr totiž zavraždil staršího, údajně pro poklad, který měl být ukryt ve zdech domu. Nad bratrovrahem byl vynesen rozsudek trestu smrti oběšením a následně vykonán na tehdejší Koňském trhu.

V roce 1590 dům zakoupil anglický alchymista působil u dvora císaře Rudolfa II. Edward Talbot, zvaný Kelley. Ten přijel do Čech za svým starším kolegou a krajanem Johnem Deem a zpočátku oba působili na rožmberském panství. V Praze se Kelley za své šarlatánské koucky dočkal velkého uznání, byl v přízni i samotného císaře, který mu dokonce udělil šlechtickou hodnost. Finanční prostředky mu jistě nechyběly, což ostatně dokládá i koupě tohoto domu na jednom z centrálních (a co do rozlohy dokonce největším) náměstí Nového Města pražského.

Obrat nastal, když Kelley v prudké hře zabil jiného císařova oblíbence, Jiřího Huntera, a byl za to dán do tuhého vězení ve věži hradu Křivoklátu. Při pokusu o útek si zlomil nohu, byl dopaden a vrácen do vězení, kde po čase i zemřel.

Do širšího pražského historického povědomí však Faustův dům vstoupil až se svým dalším majitelem Ferdinandem Antoninem Mladotou ze Solopysk. Ten ho získal v roce 1724 a o rok později nechal pražským architektem Františkem Maxmiliánem Kaňkou barokně přestavět.

Nový majitel se horlivě zabýval praktickými pokusy v oborech chemie a fyziky. Když tedy Mladota v noci pracoval a při zahřívání baněk a křivuli šlehal za oknem různobarevné plameny, nebylo divu, že se lidé tomuto domu začali vyhýbat velikým obloukem. Věština z nich byla nezvratně přesvědčena, že domácí pán je společen s ďáblem, a při tomto pomýšlení se nikdy nezapomněli pro jistotu pokřizovat.

Zvěsti o tajemnosti domu nabraly na síle, když syn Ferdinanda Mladoty, Josef Petr, se ještě navíc začal zabývat mechanikou. Vzhledem k jisté rodové přízni mu byl umožněn přístup do fyzikálního kabinetu v pražském Klementinu a zde získané poznatky pak uváděl ve svém domě do praxe. Navštěvníci byli často šokováni mechanickými kuriozitami, jako byly četné automatické figuríny, schodištěm, které se náhle vzneslo do výše, dveřmi,

CÍSAŘSKÝ PRŮVOD: V neděli 4. září prošel oblíbený císař Karel IV. se svou chotí a doprovodem dvořanstva, rytíři i kmánů hlavním městem. Císařský průvod v historických kostýmech, konaný v rámci Dnů evropského dědictví 2005, připomněl letošní 650. výročí Karlovy korunovace římským císařem. Ze staroslavného Vyšehradu se koňmo i pěšky účastníci průvodu vydali přes Karlovo náměstí k Jindřišské věži, odtud na Staroměstské náměstí, na Malou Stranu a svoji cestu ukončili na Pražském hradě. Záštitu nad akcí, pořádanou s. r. o. Jindřišská věž ve spolupráci s MČ Praha 2 a Praha 1, převzali pražský primátor P. Bém a starostové obou spoluorganizujících městských částí M. Basch a V. Vihan; realizátorem byla umělecká agentura Jagabab.

Text: van, foto: MBR a alx

Císařova cesta začala na Vyšehradě u Myslbekových soch, kde se shromáždilo velké množství obecního lidu, aby uvítalo svého panovníka.

Průvod se pak vyšehradskými branami vydal přímo na Karlovo náměstí.

Z Novoměstské radnice císaři vyšel vstříc starosta Michal Basch s chotí, doprovázen svými zástupkyněmi Janou Rybínovou a Janou Cernochovou.

Na Staroměstském náměstí již Karla IV. očekával pražský primátor Pavel Bém.

Choulostivá otázka aneb Holubí populace v hlavním městě

Redukovat stav městské populace zdivočelých holubů, nebo je nechat být? Představují škůdce, nebo oživení denaturizovaného prostředí? Veřejnost v tom nemá jasno. Odborníci však povětšinou ano.

Holubi... Kolik jich vlastně v Praze žije? „To bohužel nikdo neví. Poslední průzkumy jsou 15 let staré. Tehdy se pražská holubí populace odhadovala na 150 tisíc kusů. Dnešní stav vám nikdo neřekne. Na monitoring, který by sledoval nejen počet holubů, ale i jejich návyky, se bohužel nepodařilo sehnat finanční prostředky,“ říká doc. Pavel Růdl ze Státního zdravotního ústavu. Odhaduje se, že pražská holubí populace spotřebuje denně pět tun potravy. „Obdobně množství po sobě zachovává v podobě trusu, který se pak velmi snadno dostane do nejužšího kontaktu s člověkem. Jeho uschlé pozůstatky smete vítr ze střech a ty volně poletují vzduchem. Hojně mrtvolky uhynulých kusů jsou doslova pastvou pro různé druhy nekrofilního hmyzu. Je jasné, že působení holubů má vliv na zdravotní stav lidské populace. Obřížně se ale kvantifikuje, do jaké míry,“ přiznává doc. Růdl.

Zhoubný je i vliv holubů na kondici městské zástavby. Holubi jednak svými zobáky

a drápků, jednak svým vysoce chemicky agresivním trusem narušují omítky a střechy budov včetně historických památek. Zvláštní kapitolou jsou pak často vinou lidské nedbalosti nedostatečně zabezpečené podstřešních prostor. „Viděl jsem rozlehlé pudy se souvislou třicetimetrovou vrstvou trusu. Kolem uhynulé kury a do toho jiní holubi právě vyvádějí svá mláďata,“ popisuje jeden z nehezických, ale nikterak ojedinělých zážitků doc. Růdl.

Holubům se v Praze daří. V hostinném prostředí půd a v blízkosti zdroje potravin dokážou vyvést mláďata i v patnáctistupňových zimních mrazech. Není tedy divu, že jsou podle názoru mnohých přemnoženi. Co ale s nimi? Masivní redukce počtu holubů, neboli deratizace, se nešetkává mezi lidmi se vřelým přjetím. „Ono by ale stačilo, kdyby se lidé chovali podle platných předpisů. Už jen tím, že zabezpečí své půdní prostory proti vniknutí, hodně přispějí k přirozené redukci holubí populace,“ říká doc. Růdl, který doslova brunátní, slyší-li slovo: „krmiči“. Tak se totiž nazývají ti, kteří holuby vyhledávají a krmí je starými rohlíky. „Kromě toho, že to je vítaná potrava třeba i pro takové potkany, tak by si ti lidé měli uvědomit, že se vlastně dopouštějí týrání zvířat. Hlavní složkou potravy holubů by rozhodně nemělo být pečivo. Díky němu sice přežívají, ale rozhodně jim není dobře. A právě ty nemocné kusy přenášejí nejvíce nemoci,“ uzavírá doc. Růdl.

Text: Adam Pražák, foto: MBR

mých. Ředitelem tu byl svého času Václav Forst, velký odborník na metodiku vyučování hluchoněmých chovanců, který své poznatky též publikoval.

V roce 1903 zakoupila Faustův dům Všeobecná nemocnice, aby zde o dva roky později zřídila velkou nemocniční lékárnu. Ta, neustále zdokonalovaná, zde sídlí dodnes a uvádí se, že je to největší a nejmodernější lékárna v České republice. V nadneseném slova smyslu se dá tedy říci, že alchymistická tradice Faustova domu pokračuje, ovšem na přísně vědeckém základu a s posláním vracet lidem zdraví.

Při americkém leteckém náletu na Prahu, na samém sklonku II. světové války 14. února 1945, byl též, spolu s některými okolními objekty, těžce zasažen i Faustův dům. Zápalná bomba tehdy prorazila střechu, propadla druhým i prvním patrem a v důsledku toho vznikl rozsáhlý požár. Z dobového tisku víme, že díky pohotovosti a obětavosti personálu lékárny byl objekt zachráněn. Při hasebních a záchranných pracích zvláště vynikli MgPh. Pešek a vrátný Bureš se svým synem Zdeňkem. Zachránit se podařilo i právě složenou velkou zásilkou obzavového materiálu.

Při následných stavebních opravách se v historickém zdivu Faustova domu našly kostry sedmi kdysi zazděných, údajně černých koček. Symbolizuje snad tento tehdejší nálezkou hranici mezi pražskými legendami a skutečností?

Text a foto: Eva Hrubešová